

ДОСВІД З ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ

УДК 611:378.146/.147

DOI 10.11603/me.2414-5998.2019.1.10084

С. О. Дубина, Д. С. Хапченкова, С. В. Бондаренко*Донецький національний медичний університет, м. Лиман***ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТУДЕНТСЬКУ УСПІШНІСТЬ
ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ДИСЦИПЛІНИ****S. O. Dubyna, D. S. Kharchenkova, S. V. Bondarenko***Donetsk National Medical University, Lyman***FACTORS AFFECTING THE STUDENT'S PROGRESS OF STUDY OF THE
THEORETICAL DISCIPLINE****Мета роботи** – визначити фактори, що впливають на успішність студентів-медиків.

Основна частина. Навчання у вищому навчальному закладі, з одного боку, є необхідністю сучасності, з іншого – складним етапом життя молоді. Студенту перших курсів необхідно пристосуватися до нових умов існування, динаміки навчання, змінити спосіб життя та праці, свою поведінку. Великий об'єм нової інформації, фізичні та психологічні труднощі, з якими стикається студент, призводять до постійного напруження, відчуття тривоги та, як наслідок, стану хронічного стресу. Сучасна освітня система безперервно змінюється, що веде за собою необхідність з боку студента постійно адаптуватися до нововведень. Студентський вік характеризується різноманітністю емоцій, відчуттів та засобів їх прояву. Тому на сучасному етапі актуальним залишається вивчення проблеми стресу в навчальній діяльності студентів.

У статті наведені дані анонімного опитування 163 студентів 1–2 курсів медичного університету щодо причин незадовільної успішності з вивчення теоретичної дисципліни “Анатомія людини”. Респондентам було запропоновано самостійно визначити причини неадекватного засвоєння матеріалу з дисципліни на практичних заняттях та лекціях.

Висновок. Отримані результати свідчать про стан хронічного напруження студентів, перебування в стані навчального стресу за рахунок недосконаlosti навчальної системи, великого об'єму інформації, загострення хронічних захворювань, психологічних проблем у родині та колективі.

Ключові слова: студенти; навчальний стрес; успішність.**The aim of the work** – to determine the factors that influence the success of medical students.

The main body. Learning at a high school on the one hand is a necessity of the present, on the other – a difficult stage in the life of young people. The student of the first courses must adapt to the new conditions of existence, the dynamics of learning, change mode of living and work, their behavior. The large amount of new information, the physical and psychological difficulties faced by the student, lead to constant stress, anxiety and, as a result, chronic stress. The modern educational system is constantly changing, its entails the need for the student to constantly adapt to innovations. The student's age is characterized by a variety of emotions, feelings and means of manifestation. Therefore, at the present stage, the study of the problem of stress in students' educational activity remains relevant.

The article presents data of anonymous survey of 163 students of 1–2-courses of the medical university regarding the reasons for unsatisfactory success in studying the theoretical discipline of Human Anatomy. Respondents were asked to independently determine the causes of inadequate mastery of material from discipline in practical classes and lectures.

Conclusion. The obtained results testify to the state of chronic stress of students due to the imperfection of the educational system, the large amount of information, the exacerbation of chronic diseases, psychological problems.

Key words: students; educational stress; progress.

*Лікар не анатом не лише не корисний,
а й шкідливий.*

Є. Й. Мухін

Вступ. Навчальний процес є складною частиною загального процесу виховання всебічно розвинутої особистості, якої вимагає сучасне суспільство. На процес сприйняття та засвоєння інформації може впливати безліч факторів.

Одним із найбільш поширених видів афектів сучасності є стрес. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, 45 % всіх захворювань пов'язано саме з надмірно сильним і тривалим психологічним напруженням, яке має місце в людини, або зі стресом. У психології, медицині цей термін використовується для позначення широкого кола станів людини, що виникають у відповідь на різноманітні екстремальні впливи. Стрес – це неспецифічна реакція організму на фізичний або психологічний

© С. О. Дубина, Д. С. Хапченкова, С. В. Бондаренко

вплив із порушенням його нормального функціонування, а також відповідний стан нервової системи організму [1].

Психологічний стрес – це стан надмірної психологічної напруженості і дезорганізації поведінки, який розвивається в результаті загрози або реально-го впливу надмірних факторів соціального, психологічного, екологічного, професійного характеру. Аналіз психологічного стресу вимагає обліку як значущості ситуації для суб'єкта, так і його індивідуальних характеристик. Стрес значною мірою є продуктом засобу мислення та оцінки ситуації, знання власних можливостей, ступеня управління і стратегії поведінки в екстремальних ситуаціях. Психологічний стрес є, перш за все, станом тривоги за життя, здоров'я, успіху, благополуччя. Отже, існує безліч факторів, що викликають стрес, й одним із таких є навчальна діяльність. Найбільш стресовим періодом вважаються перші курси навчання. Студенту важко адаптувати свій режим та спосіб життя до нових “студентських” умов. Але саме на цей період припадає вивчення значущих фундаментальних основ медичних знань [2, 3].

Навчальний стрес у студентів розвивається через великий потік інформації, відсутність систематизованої роботи в семестрі, стрес у період сесії, сварки, невдачі та інші події в житті, які позначаються як психічні травми [4, 5].

Існує велика кількість підтверджень, що навчальний стрес – невід'ємна частина студентського життя. Стрес, який відчувають студенти, може позначатися на навчанні (отриманні, застосуванні і переробці знань), що перешкоджає академічній успішності. Труднощі з успішністю, у свою чергу, також створюють дискомфорт, у результаті чого посилюється загальний стрес [2, 5].

Для сучасного студента стрес є не надприродним явищем, а скоріш реакцією на накопичення проблем, факторів, пов'язаних із роботою і діяльністю організації або подіями в особистому житті, нескінченний процес боротьби з повсякденними труднощами. Для студента вищого навчального закладу проблемами і труднощами частіш за все виступають такі фактори: недостатність сну; нездані вчасно роботи; невиконані або виконані неправильно або невчасно завдання; велика кількість пропусків; недостатньо повні знання з дисципліни; погана успішність з певної дисципліни; велике навчальне навантаження; нерегулярне харчування; відсутність підручників; суворі викладачі; невміння правильно організувати свій режим дня; життя

далеко від батьків; зайве серйозне ставлення до навчання; страх перед майбутнім [6].

Отже, навчальний стрес – це абсолютно нормальна реакція організму, пов'язана з повсякденним життям кожного студента, складова частина способу життя. Від самого студента залежить, як часто і тривало він буде перебувати в стресовому стані, які будуть прояви навчального стресу [2].

Викладачам вищої школи вкрай необхідно визначити ключові фактори впливу на успішність студентів для подальшої оптимізації навчального процесу та ефективного викладання нового матеріалу.

Мета роботи – виявити фактори, що впливають на успішність вивчення студентами теоретичної дисципліни “Анатомія людини”.

Основна частина. Проведено анонімне опитування студентів 1-2 курсів навчання медичного, стоматологічного, фармацевтичного факультетів із зазначенням статі. Студенти брали участь в опитуванні за власним бажанням. Запропоновано виділити причини незадовільних оцінок з дисципліни “Анатомія людини”. В опитуванні взяли участь 163 студенти: юнаків – 65, дівчат – 98. Вік студентів склав від 17 до 21 року. Виходячи з результатів опитування, більшість студентів (97 студентів – 59,51 %) зазначає великий об'єм інформації, який потрібно засвоїти за короткий проміжок часу. Враховуючи стрічкову систему навчання, 75 опитуваних (46,01 %) наголошують на значній кількості різних предметів щотижня, довгі проміжки часу між однаковими дисциплінами, що заважає адекватному засвоєнню нового матеріалу. Таким чином, знімаючи з себе відповідальність за незадовільне навчання. Несвоєчасну здачу модулів зазначили 65 студентів (39,88 %), що призводить до “заборгованості” з предмета і, як наслідок, студенти перебувають у стані постійного навчального стресу та хронічного нервового напруження, що знижує сприйняття інформації. Довготривалість практичного заняття, навіть із урахуванням перерв, вважають однією з причин незадовільної успішності 26 студентів (15,95 %), це, на їх думку, заважає адекватному засвоєнню нової теми. Аналізуючи отримані дані, загострення хронічних захворювань, погане самопочуття під час навчання відмічали 64 студенти (39,26 %), серед них більшість дівчат (48 – 75 %). Зайнятість на роботі, чергування, незручний графік між роботою та навчанням, як причини неналежної підготовки до практичних занять, підкреслювали 20 студентів (12,27 %), із них більшість хлопців (17 – 85 %). Проблеми в

сім'ї, суперечки між студентами в групі впливали на успішність у 13 респондентів (7,97 %) (8 дівчат, 5 юнаків).

Висновки. Враховуючи отримані дані, суттєвими факторами незадовільного навчання студентів можна вважати такі: недоліки стрічкової системи навчання з тривалими практичними заняттями та великим об'ємом нового матеріалу, що значно

перешкоджає задовільному засвоєнню отриманої інформації, загострення хронічних захворювань, психологічні проблеми в родині та групі. Студенти перебувають у стані хронічного стресу, як навчального, так і психологічного, що потребує уваги не тільки зі сторони викладачів вищої школи, але й батьків і лікарів.

Список літератури

1. Грінберг Дж. Управління стресом / Дж. Грінберг. – СПб. : Пітер, 2002. – 496 с.
2. Локтева С. А. Розвиток особистості і адаптація в студентському середовищі / С. А. Локтева // Психологічні науки : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2009. – № 24. – С. 78–82.
3. Наугольник Л. Б. Психологія стресу : підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів : Львівський державний університет, 2015. – 324 с.

References

1. Grinberg, Dzh. (2002). *Upravlinnia stresom [Stress management]*. Saint-Petersburg: Piter [in Ukrainian].
2. Loktieva, S.A. (2009). *Rozvytok osobystosti i adaptatsiia v studentskomu seredovyshti [The development of personality and adaptation in the student environment]*. *Psykhologichni nauky: Zb. naukovykh prats – Psychological sciences: Collection of Scientific Works*. Kyiv: National Pedagogical University by M.P. Drahomanov, 24, 78-82 [in Ukrainian].
3. Nauholnyk, L.B. (2015). *Psykhologhiia stresu: pidruchnyk [Psychology of stress: a textbook]*. Lviv: Lviv State University [in Ukrainian].

4. Смирнов Б. А. Психологія діяльності в екстремальних ситуаціях / Б. А. Смирнов, Є. В. Довгополова. – Х. : Видавництво “Гуманітарний центр”, 2007. – 276 с.
5. Щербатих Ю. В. Психологія стресу / Ю. В. Щербатих. – М. : ЕКСМО, 2006. – 304 с.
6. Куприянов Р. В. Психодіагностика стресса : практикум / сост. Р. В. Куприянов, Ю. М. Кузьмина ; М-во образования и науки России, Казан. нац. исследовательский технол. ун-т. – Казань : КНИТУ, 2012. – 212 с.

4. Smyrnov, B.A., & Dovgopolova, Ye.V. (2007). *Psykhologhiia diialnosti v ekstremalnykh sytuatsiiah [Psychology of activity in extreme situations]*. Kharkiv: Publishing House Humanitarian Center [in Russian].
5. Shcherbatykh, Yu.V. (2005). *Psykhologhiia stresu [Psychology of stress]*. Moscow: EKSMO [in Russian].
6. Kupryianov, R.V., & Kuzmyna, Yu.M. (2012). *Psikho-diagnostika stresa: praktikum [Psychodiagnosis of stress: a workshop]*. Ministry of Education and Science of the Russian Federation, Kazan National Technological University: KNYTU [in Russian].

Отримано 04.12.18

Електронна адреса для листування: serj.dubina1989@gmail.com